

30 ROKOV

S LÁSKOU KU KNIHÁM

IKAR

PREČO
JA?
PREČO
NIE TY?

ANDREA
CODDINGTON

IKAR

PREČO

JA?

PREČO
NIE TY?

ANDREA
CODDINGTON

IKAR

Andrea Coddington
PREČO JA?

Text © 2020 by Andrea Coddington
Jacket design © 2020 by Barbara Baloghová
Slovak edition © 2020 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7619-2

Ja: „Ak si sem ľahnem,
ľahneš si so mnou?“

On: „Milujem ťa,
ľúbiš ma tiež?“

Spolu: „Pri tebe zabúdam na okolitý svet...“

*Venujem všetkým,
ktorí našli odvahu
a majú nádej.*

1,

Sami si tvoríme podmienky na realitu

*Celý život čakám na zázrak.
Snívam, že sa niečo len tak stane.
Ked' prestanem čakať, začnem žiť?*

„Sylvi, prepáč, musím zrušiť ten Silvester u nás.“

„Čakala som, že nám to opäť vybuchne. Mala som zlé tušenie,“ odpovedala mi priateľka s typickým výrazom.

Spod čiapky a šálu jej vykúkali len červené líca a nezbedné oči. Sylva sa vždy radšej zababušila, lebo pre hypochondra jej kalibru znamenalo aj najmenšie ofúknutie strašiaka v podobe prechladnutých krížov alebo hrdla. Bála sa choroby ako čert kríža, lebo potom sa nedokázala postarať o malú. Jej domáca lekárnička zažívala permanentný hype.

„Veľmi ma to mrzí. Dávid včera rezervoval hotel v Tatrách. Volali mu kamaráti, lámali ho, lámali, či ozaj chceme kysnúť doma, až ho nakoniec zlomili. Prepáč,“ ospravedlňovala som sa.

V ďalšej divnej zime bez snehu a s decembrovými teplotami vysoko nad nulou sme sa s priateľkou prechá-

dzali po Železnej studienke. Ani jedno z jazier nebolo zamrznuté, Bratislavčania boli namiesto bežiek na bicykloch a Vydrica zurčala lesom ako na jar.

„Vôbec sa mi nechce, ale čo mám robiť?“

„Ísť a užiť si Tatry. Ver mi, niekedy je fajn, keď ti druhí organizujú život. Sadneš do auta a vezieš sa, bez vrások na čele, bez zodpovednosti.“

„Nerozumiem, prečo sa stále dostávam do rovnakých situácií, nech robím, čo robím. Pritom vôbec neopakujem ten istý vzorec. Teraz som mala program, spoločnosť, povedala som mu o našom pláne a pozri.“

„Nelám si hlavu, život predsa nie je o tom, čo sa ti deje. Zrkadlí ťa... a o mňa sa neboj. Pustím si doma telku, vyložím si nohy na stôl, pripravím chlebíčky, otvorím fľašku obľúbeného sladkého vína. Som zvyknutá na samotu.“

„Nemala by si byť.“

„Ale prosím ťa! Som šťastná, že mám malú. Najlepšie vieš, koľko som si kvôli nej vytrpela. Žiadneho chlapa nechcem a s ňou už nikdy nebudem osamelá. Misia splnená, Sylvia zachránená. Prijala by som trochu menej zodpovednosti a viac radosti, ale veď čo nie je, môže byť, však? Možno budúci rok...“

„Koniec roka ti prospieva. Srší z teba optimizmus.“

„Po dlhšom čase. Dobrá zmena, nie?“

„Daj mi z neho viac, nech sa nakazím. No daj!“
S úsmevom som do nej drgla.

Sylva sa schuti zasmiala: „Vždy máš s prechádzkou na Železnej pravdu. Mne sa nikdy nechce a potom si dobijem baterky ako nikde inde a s nikým iným. Myšlien-

ky mi plynú, mám samé dobré nápady a potajme som ti vďačná. Si jediná, ktorej sa to darí.“

„Ani ja som sa nevedela dočkať, kedy vypadnem z bytu. Sviatky sú náročné. Každý sa poplakuje, prechádza z izby do chladničky a naspäť. Mám pocit, že zjeme raz toľko ako zvyčajne. Sme nervóznejší, chalani zdrhajú do mesta, potom si musíme s Dávidom vymýšľať program. Máme priveľa voľna, nevieme, čo so sebou.“

„Aj u našich sme len jedli. Celé Vianoce – z hrnca do ruky, z obývačky do chladničky. A hádali sa...“

„Prečo?“

„Tatkovi v poslednom čase prepína. Mame sme pod stromček darovali poukaz do kúpeľov, nech si od neho oddýchne. Kamufláž nevyšla. Bol ako rozhrkané šampanské... penil a penil. Čo bude bez nej tri týždne robiť, načo sú jej kúpele, veď je zdravá, on je chudáčik chorý a podobne.“

„Mama musí byť z neho na prášky.“

„Nonstop ju terorizuje. Stará sa oňho, chudera, skáče mu okolo zadku, mastí ho a on pre ňu nemá pol pekného slova. Zo Zuzky je nervózny, poučuje ju, potom naňho vybehnem, zatvári sa, že vie, čo robí, vychoval predsa dve dcéry, povadíme sa, udobríme a zas celé odznova.“

„Chorý chlap je katastrofa, navyše, rodina na sviatky je z núdze cnosť. Kedy naposledy si pretavila ilúziu o vianočnej pohode, rozprávkach, láske a spolupatričnosti do reality? V skutočnosti sa na Vianoce len pachtíme a modlíme sa, aby sme ich prežili bez ujmy na zdraví, na psychike a predovšetkým ich mali rýchlo z krku.“

„Musím vymyslieť, čo s mamou. Nepáči sa mi, v akej je situácii. Chápeš? Nemá pri ňom kúska pokoja, je v permanentnom strese,“ povedala Sylva vo chvíli, keď mi na mobile píplo, že sme prešli tri kilometre. Ocitli sme sa za posledným jazerom, tesne za mostíkom, cez ktorý sa odbočuje k dolnej stanici lanovky. Tu sa vždy otáčame.

Sylva ďalej chodiť odmietala. Bála sa psov, ktorých cyklisti šliapajúci hore na Biely kríž nechávali navoľno bez vôdzky. Na každého zazerala, v krajnom prípade ich aj upozornila, aby si psa podržali.

„My sme boli len u svokrovcov.“

„Nebola si za otcom? Ani medzi sviatkami? Veď si vpravda, že sa chystáš.“

„Nevyšlo mi to. Sú doma chalani... Poslala som mu nejaké peniaze, nech si kúpi, čo potrebuje. Volali sme si.“

„Rodinné vzťahy sú komplikované, nikde to nie je ružové.“

„Amen.“

„Nie, amen, drahá. Bude ťa škrieť, že si za ním nebola. Ofutuješ to, ako toľko ráz predtým. Ty, nikto iný. Telefonátom a peniazmi osobné stretnutie nenahradíš.“

„Pôjdem. Nabudúce.“ Viac ako pred Sylvou som sa kajala sama pred sebou.

„Saši, vážne, choď za otcom,“ povedala po chvíli. „Zožieraš sa celé roky. Všetko len odsúvaš a potom to tlačíš pred sebou. Som zvedavá, kedy príde to tvoje nabudúce...“

„Neviem. Som učebnicový príklad človeka, ktorý má problém s rodičmi, hnevá sa na nich za všetko, čo urobili, lebo oni mali na výber. Ja som sa musela viezť.“

„Nesieš si minulosť na chrbte ako hrb. Pritom existuje riešenie a ty by si sa konečne prestala trápiť. Čas a bolesť sú ako siamské dvojčatá. Ak si myslíš, že potrebuješ viac času, dostaneš ho, ale s ním aj viac bolesti.“

„Viem, že máš pravdu, ale prosím ťa, zmeňme tému. Nepočúva sa to ľahko. Naozaj sa nehneváš?“

Vedela som, že Sylva má pravdu s nevyriešenými nánosmi minulosti aj s tým, že môj vzťah k otcovi zrkadlí ten k Dávidovi. Rozhodnem sa, že neprídem, oznámim mu to a koniec. Nedávam mu inú možnosť. Ocitla som sa vo vzťahu, v ktorom sa necítim dobre len preto, lebo moje rany sa nezahojili. Doteraz som však nenašla čas ani odvahu pozrieť sa do svojho vnútra. Podvedome som sa bála rokmi nakopeného bordelu.

„Prestaň,“ prebrala ma z úvah. „Nikto sa na teba nehnevá. Nežijeme *Zločin a trest*. Buď rada, že ti niekto vymýšľa program. Zuzka bude u exa, upracem si byt. Pohoda.“

„Vraciame sa hneď na Nový rok. Oslávime moje meniny a vynahradíme si to. Pozri do kalendára, ktoré víkendy máš voľné, naplánujeme si výlety.“

„Toľko si sľubujeme, že budeme cestovať...“

„... že by sme naozaj mohli začať,“ skočila som jej do reči.

„Tento rok bude náš. Budeme cestovať,“ objali sme sa.

Blížili sme sa k Partizánskej lúke, obe parkoviská na Železnej boli plné do posledného miesta, lebo vonku svietilo slnko a vyhnalo ľudí z domovov a od plných posviatkových stolov. Sľúbili sme si, že pôjdeme na predĺžený víkend do Ríma, ak sa podarí, aj do Paríža a v lete

prebrázdime autom Toskánsko. Urobíme si dve poznávačky a jeden gurmánsky výlet, keď bude mať Zuzku jej otec. Už je väčšia, Sylva roky trpezlivo hľadala systém, v ktorom by s bývalým dokázali ako-tak fungovať aspoň v záujme malej.

„Hneď po Novom roku si všetko detailne naplánujeme a rovno aj rezervujeme. Bez možnosti storna, aby sme sa nemohli na nič vyhovoriť.“

„Hlavne nech nám neskríži cestu niečo dôležitejšie... ako doposiaľ vždy,“ vyčítala priateľka viac sebe ako mne.

Obe sme potrebovali vypadnúť zo zabehaných koľají. Prevzdušniť realitu cudzinou a zážitkami.

„Veľmi sa teším,“ zakončila Sylvi.

„Tak krásneho Silvestra,“ pobožkala som ju.

„Aj tebe. Uži si Tatry, pekne sa večer obleč, vytancuj sa ako zamlada. Ja mať tvoje pohyby a kondičku, z parketu by ma ráno zoškrabovali.“

„Preháňaš, ale dobre sa to počúva.“

„Čo si poprajeme do nového roka?“

„Nech je najkrajším doteraz?“

„A hlavne nech sme zdravé,“ dodala hypochonderka Sylva.

„Decká, sme pripravení?“ opýtal sa Dávid nadšene svojej päťčlennej posádky. Sedeli sme v aute v podzemnej garáži nášho domu, ja naobliekaná vo vetrovke, kým sa auto zohreje. Pripútaná a už trochu aj spotená som čakala, kedy Dávid zaradí spiatočku, opatrne vycúva a konečne vyrazíme.

„Áno,“ zamumlali chalani dvojhlasne, Viktor jednoznačne a Radko otrávene. Katka sa nesmelo usmiala.

„Všetko sme vypli?“ otočil sa ku mne.

„Určite, veď sme dva razy prešli celý byt. Spolu!“ povedala som podráždene, lebo pri ďalšej otázke som čakala zádrhel.

Neprešla ma mrzutosť, že muž zmenil silvestrovské plány na poslednú chvíľu, postavil ma pred hotovú vec, i keď vedel, že som k nám pozvala Sylvu. Neopýtal sa ma, či chcem ísť do Tatier, dokonca očakával nadšenie, ba vďačnosť, že nás berie na výlet.

„Oco, poďme už!“ zakričal Rado zozadu.

„Máte všetko? Kľúče, mobily, nabíjačky, doklady? Nebudem sa za žiadnych okolností vracaať.“

„Počkaj, dobre, že hovoríš... tá moja zaprataná kabelka! Večný problém,“ začala som sa chaoticky prehrabávať vo veľkej taške a hľadať nabíjačku na mobil, hoci som vedela, že som ju nechala na nočnom stolíku.

Bezpečnostný pás sa mi ako na potvoru zasekol, škrtil ma, pohyby som mala trhané.

„Klasika,“ vydýchol môj muž.

„Nerobím to naschvál.“

„Čo ti chýba tentoraz?“ zdôraznil posledné slovo, čím zdupľoval, že kvôli mne sa vždy čaká.

„Nabíjačka. Počkajte ma sekundu, skočím si po ňu hore,“ ospravedlňovala som sa.

Zrazu mi bolo príšerne teplo, hustnúca atmosféra zvyšovala napätie, ktoré sa mi rozliezalo po celom tele, aj teplotu v aute.

„Ako inak! Vždy niečo zabudneš, aj keby čo bolo!“

„Prepáč,“ nemohúco som pokrčila plecami.

„Mami, sed'. Vybehnem ti po ňu. Nič sa nedeje. Nestresuj sa pre takú malichernosť!“ Rado vykĺzol z auta. Neznášal Dávidovo poučovanie.

„Keby sa ti to stalo raz, dvakrát, nepoviem ani slovo... ale ešte sme nikam nešli bez toho, aby si sa po niečo nevracala,“ môj muž si išiel svoje.

Nebol nahnevaný, iba nevedel prestať. Chýbala mu štipka empatie, nikdy nevyčítal, že mám dosť, stávam sa vďaka nemu podráždenou, chce sa mi plakať alebo v horších prípadoch zrevať naňho, nech drží hubu. Poďľa toho, či mi navierala guča v hrdle alebo stúpala adrenalín.

Drž hubu, Dávid. Drž už tú hubu. Precedila by som najradšej zhnusene cez zuby.

V realite som si zahryzla do jazyka, prehltila horkosť. Radšej... ako vždy.

Minúty sa príšerne vliekli a flaky stresu naskakovali na krku nielen Viktorovi, ale aj mne. Keď sa Radko vrátil s nabíjačkou, konečne sme vyrazili. Bez ďalších komentárov. Napokon, v aute sa počas ubiehajúcej cesty mlčí prirodzenejšie než v garáži. Míňajúc Zlaté piesky som si stále v strese vyzliekla bundu, Dávid si bez opýtania pustil oblúbený džez, pyšný, že jeho rodina trávi sviatky spolu, aj keď sú synovia už dospelí.

Tak ako sa patrí.

Pravdepodobne mu ani len nenapadlo, že by možno každý z nás bol radšej inde než v tomto aute a s niekým iným ako s ním. Svoju utkvélú predstavu silnej rodinnej bunky, ktorá vždy drží spolu, vštepoval chlapcom odma-

la. Mali sme mať jeden druhého, pevné miesto v rodine a záchytný bod.

Zostávali sme v nej, lebo inak sme nevedeli, ale cítili sme, že je to nasilu. So synmi sme lapali po slobode, zato Dávid nikdy nič podobné necítil. Držal nás pokope a smeroval dopredu. Preňho mala budúcnosť jasné kontúry, ktoré nevybočovali z dvadsaťročných koľají spoločného života. Zaujatý svojou neohrozenou kapitánskou pozíciou si nevšimol, že posádka mu skáče cez palubu. Boli sme v zajatí dobre vyzerajúcej bubliny a čoraz viac sme sa uzatvárali do seba. Každý po svojom.

Dávid nepostrehol, že deti s nami vážne témy nerozoberajú, ak nemusia, a nepreberajú ich ani medzi sebou. Neodcudzili sa časom, nikdy neboli z rovnakého cesta. Moji synovia sa mali radi, ale nepotrebovali sa.

Boli sme ako tri časované bomby. Viktor skrýval svoje vnútro za dokonalým imidžom, Radko rebeloval a ja som prežívala. Donekonečna len prehl'tala hnev i poníženie.

Ako bol na tom v skutočnosti Dávid, to netuším.

V našej *silnej rodinnej bunke* som sa miestami z tých pravidiel, úspešnosti, stereotypu, a s rukou na srdci priznávam aj nudy, dusila. Tiesnila som sa v imaginárnej pavučine, v ktorej ide všetko podľa nalinkovaných predstáv hlavného aktéra. Hrala som svoju úlohu, ale čím ďalej, tým viac neznášala kostým šťastnej mamy a spokojnej manželky. Nosila som ho tak dlho, že po rokoch som svoju rolu vycibrila do dokonalosti, až som sa napokon celkom vžila do kože svojej hrdinky.

Ibaže, nebola to moja koža.

Nestála som na javisku, nehrala v divadelnom predstavení, išlo o môj život. So smútkom priznávam, že som pochovala ambície a prestala snívať. Neverila som si, ale ostatní ma oslavovali – za vynikajúci perkelt, vyžehlené košele a klasickú mamičkovskú obetavosť. Nie preto, lebo som úspešná, ako som si to kedysi vysnívala, ani preto, lebo som príťažlivá. Môj muž ma bral ako samozrejmosť.

Ocitla som sa v pasci. Cítila som sa ako väzeň, ktorý časom nevníma tenkú hranicu medzi realitou a ilúziou. Vôbec si neuvedomí, že čoraz častejšie blúzni.

Schizofrenický pocit, že moja rola, aj keď dobre hraná, je mi čoraz vzdialenejšia, ma ubíjal. Áno, ťažoba na hrudi bola neznesiteľná, hoci navonok som vyzerala rovnako – pripravená, naladená, v pohode.

Nielen na cestu do Tatier.

Vždy.

Nelietala som medzi šťastím a nešťastím v závislosti od prežitého dňa, ostávala som apatická a napriek odhodlaniu – raz väčšiemu, inokedy menšiemu, som sa nikdy nepokúsila o zmenu. Navyše som do svojej divadelnej šatne, svojej duše, kde som na ukradnutú chvíľu odkladala masku, nikoho nepustila. Dusila som v sebe pocity i krivdy, zo všetkého sa obviňovala a postupne si zvykla na nulový prísun endorfínov.

Až tak, že mi vlastne nechýbali.

Na kopanec z nedostatku prirodzených analgetík a sedatív som nečakala, prekvapil ma v plnej sile sám.

Neviem určiť príčinu všetkého, čo sa mi v rýchlom slede udialo, i keď oveľa neskôr som si nejaké závery pred-

sa len urobila. Najskôr som sa obviňovala, že išlo o odplatu vyššej moci za moju nevďačnosť alebo, ako by povedali na dedine, za to, že neviem, čo od dobroty.

Trvalo mi dlho, kým som pochopila, že to tak nie je.

Divoký preplesk, pri ktorom mi život visel na vlásku, bol kľúčom k druhej šanci. Na imaginárnej križovatke, kde sa stretáva vina, odpustenie, vzťah i hnev, sú kocky vždy hodené tak, že ísť sa dá len vpred. V striptíze duše bolo pre mňa dôležité, ale aj náročné prestať prešľapovať na mieste či bezcieľne kráčať.

Vytrvávať a čakať, že zmena príde sama.

Nepríde, ak si neuvedomím, že je v úplnom poriadku zastaviť sa, zaradiť spiatočku alebo sa z posledných síl rozbehnúť v ústrety neznámej budúcnosti.

Asi to tak malo byť...

Mala som sa naučiť, že nech sa deje čokoľvek, toto je môj život. Všetci ostatní v ňom hrajú vedľajšiu úlohu. Niektorí zotrývajú dlhšie, iní sa pristavia len na chvíľu – každý s nejakým posolstvom, vôňou alebo smradom, čo po sebe zanechá.

De facto i de jure, zodpovedná za seba som len ja.

Za svoje šťastie.

Za svoj život.

A za lásku, kvôli ktorej sa oplatí hrať vabank.

2.

Hnev je prvým krokom k odvahe

*Keď sa ti deje krivda, si slabý.
Keď dopustiš krivdu na druhom, si zbabelec.*

„Oci, zbalil si mi moje staré mačky?“ preťal ticho po dlhej chvíli mlčania Viktor.

Jemnocitnejší starší syn dusno z duše neznášal, nevedel ho spracovať. Vždy radšej ustúpil, aj keď bol v práve alebo mal pravdu. Najradšej zo všetkého treniciam predchádzal.

Bolo jasné, že jeho puntičkársky otec na nič nezabudol, čo Viktor vedel z nás všetkých asi najlepšie.

Lebo po prvé, Dávid nikdy na nič nezabudol, a po druhé, Viktor mu pomastil brucho, a ak by sme s mladším synom Radkom náhodou zabudli, že Dávid nikdy na nič nezabudne, touto svojou tradičnou slovnou prekážkou nám to pripomenuli.

„Samozrejme, hádam si nepochyboval...“ parodoval Rado otca, pohodlne opretý kolenami o moje sedadlo.

Dávid sa usmial. Z úškľabku som čítala hnev, dokon-